

ประกาศกรมควบคุมโรค

เรื่อง การป้องกันโรคและภัยสุขภาพ ที่เกิดในช่วงฤดูร้อนของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๖

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ฤดูร้อนของประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศที่ร้อน และแห้งแล้งเหล่านี้เหมาะแก่การเจริญเติบโตของเชื้อโรคหลายชนิด โดยเฉพาะเชื้อโรคที่ปนเปื้อนในน้ำ และอาหาร ปกติโรคติดต่อทางเดินอาหารและน้ำสามารถเกิดได้ตลอดทั้งปี แต่จะพบมากในช่วงฤดูร้อนที่มีสภาพอากาศที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของเชื้อโรค ซึ่งส่งผลให้อาหารบูดเสียง่าย รวมถึงความแห้งแล้ง อาจทำให้เกิดสุขอนามัยที่ไม่เหมาะสม และก่อให้เกิดโรคติดต่อต่าง ๆ ได้

กรมควบคุมโรคในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทภารกิจเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค และภัยที่คุกคามทางสุขภาพ มีความห่วงใยในสุขภาพของประชาชน จึงขอให้ประชาชนดูแลร่างกาย และสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อลดโอกาสเจ็บป่วยด้วยโรคและภัยสุขภาพ ที่อาจเกิดขึ้นในช่วงฤดูร้อน ดังนี้

๑. โรคติดต่อทางเดินอาหารและน้ำ ได้แก่

- ๑.๑ โรคอาหารเป็นพิษ
- ๑.๒ โรคอหิวาตกโรค
- ๑.๓ โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน
- ๑.๔ โรคบิด
- ๑.๕ โรคไวรัสตับอักเสบบี เอ และ อี

๒. ภัยสุขภาพ ได้แก่

๒.๑ การเจ็บป่วย และเสียชีวิตจากภาวะอากาศร้อน
รายละเอียดของโรคติดต่อและภัยสุขภาพปรากฏตามเอกสารแนบท้ายประกาศนี้

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายธเรศ กรัษนัยรวิวงศ์)
อธิบดีกรมควบคุมโรค

รายละเอียดโรคติดต่อและภัยสุขภาพ
แบบท้ายประกาศกรมควบคุมโรค
เรื่อง การป้องกันโรคและภัยสุขภาพที่เกิดในช่วงฤดูร้อนของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๖
ลงวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

๑. โรคติดต่อทางเดินอาหารและน้ำ

ในช่วงฤดูร้อนมักพบรายงานการระบาดของโรคทางเดินอาหารและน้ำเป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องจากสภาพอากาศที่ร้อน ส่งผลให้อาหารที่ปรุงไว้บูดและเสียง่ายขึ้นและมีการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียที่อาจปนเปื้อนมากับอาหาร เมื่อรับประทานอาหารดังกล่าวอาจทำให้เกิดอาการอุจจาระร่วงได้

๑.๑ โรคอาหารเป็นพิษ (Food Poisoning)

โรคอาหารเป็นพิษ (Food Poisoning) เกิดจากการรับประทานอาหารหรือน้ำที่มีสิ่งปนเปื้อน ได้แก่ สารพิษ หรือพิษ (Toxin) ที่แบคทีเรียสร้างไว้ในอาหาร สารเคมีต่าง ๆ เช่น โลหะหนัก สารหรือวัตถุพิษซึ่งพบในพืชและสัตว์ เช่น เห็ด ปลา หอย และอาหารทะเลต่าง ๆ รวมทั้งกลุ่มเชื้อโรคที่มีการสร้างสารพิษในลำไส้ ได้แก่ *Staphylococcus aureus*, *Bacillus cereus*, *Clostridium perfringens*, *Vibrio parahaemolyticus* เป็นต้น โรคอาหารเป็นพิษมักพบการระบาดเป็นกลุ่มก่อนจากการร่วมรับประทานอาหารที่ปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารพิษร่วมกัน ซึ่งความรุนแรงของโรคจะส่งผลให้เกิดการเสียชีวิตได้ โดยขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ชนิดและปริมาณของเชื้อก่อโรคหรือสารพิษที่ได้รับ รวมถึงอายุและระดับภูมิคุ้มกันโรคของผู้ป่วย โดยเฉพาะเด็กเล็ก คนชรา และผู้ที่มีระบบภูมิคุ้มกันต่ำถือเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเจ็บป่วยที่รุนแรงและการเกิดโรคแทรกซ้อนหรือเสียชีวิตได้

จากรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง.๕๐๖) กองระบาดวิทยา พบว่า มีการรายงานผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษตลอดทั้งปี โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา พบรายงานผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษ จำนวน ๗๐,๐๑๐ ราย ไม่พบผู้เสียชีวิต คิดเป็นอัตราป่วย ๑๐๕.๘๐ ต่อประชากรแสนคน อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง ๑: ๑.๖๘ เป็นสัญชาติไทยมากที่สุด ร้อยละ ๙๗.๕ อยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง ๑๕-๒๔ ปี (ร้อยละ ๑๕.๐๑) ๒๕-๓๔ ปี (ร้อยละ ๑๔.๖๘) และมากกว่า ๖๕ ปี (ร้อยละ ๑๒.๓๔) ตามลำดับ โดยพื้นที่ที่มีพบอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงสุด ๕ อันดับแรก คือ มุกดาหาร (๒๙๘.๔๕) อุบลราชธานี (๒๘๐.๔๙) ระนอง (๒๗๕.๔๘) ศรีสะเกษ (๒๕๗.๒๘) และร้อยเอ็ด (๒๓๘.๘๙) ตามลำดับ สำหรับ ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ระหว่างวันที่ ๑-๓๐ มกราคม ๒๕๖๖ พบผู้ป่วย ๖,๑๘๕ ราย ไม่พบผู้เสียชีวิต คิดเป็นอัตราป่วย ๙.๓๕ ต่อประชากรแสนคน อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง ๑:๑.๕ เป็นสัญชาติไทยมากที่สุด ร้อยละ ๙๖.๕ และอยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง ๐-๔ ปี (ร้อยละ ๑๕.๔๙) ๑๕-๒๔ ปี (ร้อยละ ๑๓.๗๓) และ ๒๕-๓๔ ปี (ร้อยละ ๑๑.๙๓) ตามลำดับ โดยพื้นที่ที่มีพบอัตราป่วยต่อประชากรแสนคน สูงสุด ๕ อันดับแรก คือ น่าน (๔๓.๐๔) สุรินทร์ (๓๙.๑๔) อำนาจเจริญ (๓๔.๐๒) ระนอง (๓๒.๙๑) และมุกดาหาร (๓๒.๔๖) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลการระบาดจากโปรแกรมตรวจสอบข่าวการระบาด ปี พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๓ พบเหตุการณ์การระบาดแบบกลุ่มก้อนโรคอาหารเป็นพิษ ส่วนใหญ่เกิดในสถานศึกษา (ศูนย์เด็กเล็ก/โรงเรียน/มหาวิทยาลัย) มากที่สุด ร้อยละ ๔๕.๗๖ รองลงมา บ้าน/หอพัก/ห้องเช่า/คอนโดมิเนียม ร้อยละ ๑๖.๗๔ และสถานที่จัดงานประเพณี (งานศพ งานบุญ แต่งงาน) ร้อยละ ๗.๔๒ ตามลำดับ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ พบการระบาด...

ระบาดแบบกลุ่มก้อนมากที่สุดในสถานศึกษา ร้อยละ ๕๓.๓ รองลงมา ที่พัก (บ้าน/คอนโด/ห้องเช่า/หอพัก) ร้อยละ ๑๖.๖ และค่ายทหาร ร้อยละ ๓.๓ ตามลำดับ สำหรับการระบาดแบบกลุ่มก้อนส่วนใหญ่เกิดจากการรับประทานอาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้ น้ำแข็งที่ไม่สะอาด หรือเป็นอาหารค้างคืนและมีเชื้อก่อโรคปนเปื้อน รวมถึงสุขาภิบาลของสถานที่ปรุง ประกอบ และจำหน่ายอาหารที่ไม่สะอาด โดยอาหารเสี่ยงที่พบการระบาดแบบกลุ่มก้อน ได้แก่ อาหารทะเลที่สุก ๆ ดิบ ๆ ปอเปี๊ยะทอด ขนมจีบ รวมถึงอาหารปรุงสำเร็จที่ปรุงไว้เป็นเวลานาน และบางพื้นที่ไม่สามารถเก็บอาหารให้อยู่ในอุณหภูมิที่เหมาะสม และไม่ได้อุ่นก่อนรับประทาน

การติดต่อ ติดต่อกันโดยการรับประทานอาหารหรือน้ำที่มีการปนเปื้อนของเชื้อก่อโรค การล้างมือไม่สะอาดก่อนเตรียมหรือปรุงอาหาร ก่อนรับประทานอาหาร หรือหลังจากเข้าห้องน้ำ การใช้ภาชนะที่ไม่สะอาด มีการปนเปื้อนของเชื้อก่อโรค การสัมผัสกับคน สิ่งของ หรือพื้นผิวต่าง ๆ ที่มีการปนเปื้อนอุจจาระของผู้ป่วยแล้วไม่ทำความสะอาด

อาการ ผู้ป่วยจะมีอาการถ่ายเหลวหรือถ่ายเป็นน้ำ อย่างน้อย ๓ ครั้ง หรือถ่ายปนมูกเลือดอย่างน้อย ๑ ครั้ง ภายในระยะเวลา ๒๔ ชั่วโมง อาจมีอาการอาเจียนและขาดน้ำร่วมด้วย โดยส่วนใหญ่มักหายได้เอง แต่หากมีการสูญเสียน้ำและเกลือแร่ไปพร้อมกับการถ่ายอุจจาระเป็นจำนวนมาก อาจทำให้ช็อกหมดสติ และภาวะขาดสารอาหารในช่วงหลัง ซึ่งส่งผลให้ผู้ป่วยโดยเฉพาะเด็กเล็กและผู้สูงอายุเกิดโรคแทรกซ้อนเป็นอันตรายแก่ชีวิตได้

๑.๒ โรคอหิวาตกโรค (Cholera)

อหิวาตกโรค (cholera) เกิดจากเชื้อ *Vibrio cholerae* โดยสายพันธุ์ที่มักทำให้เกิดอาการรุนแรงคือ serogroup O1 และ O139 ติดต่อกันจากการรับประทานอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อปนเปื้อนหรือพิษของเชื้อปะปนอยู่ จะแสดงอาการของโรคภายใน ๑๒ ชั่วโมง ถึง ๕ วันหลังจากที่สำไส้ได้ดูดซึมอาหารหรือน้ำปนเปื้อนที่บริโภคเข้าไป ทั้งนี้ คนสามารถเป็นพาหะนำโรค เชื้อจะอยู่ในอุจจาระประมาณ ๗-๑๔ วัน และสามารถแพร่กระจายไปสู่สิ่งแวดล้อมในที่ที่มีสุขลักษณะอนามัยไม่ดี อาการและอาการแสดงของโรค ได้แก่ ถ่ายเหลวเป็นน้ำ คลื่นไส้ อาเจียน บางรายมีภาวะขาดน้ำรุนแรง และอาจส่งผลให้เกิดการเสียชีวิตได้

จากรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง. ๕๐๖) กองระบาดวิทยา พบมีการรายงานผู้ป่วยอหิวาตกโรคในทุกปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา พบว่ามีการรายงานผู้ป่วยอหิวาตกโรค จำนวน ๕ ราย และเสียชีวิต ๑ ราย คิดเป็นอัตราป่วย ๐.๐๑ ต่อประชากรแสนคน อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ ๑: ๑.๕๐ ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีสัญชาติไทย (ร้อยละ ๘๐) ผู้ป่วยที่พบมีอายุระหว่าง ๕๕-๖๔ ปี (ร้อยละ ๔๒) มากกว่า ๖๕ ปี (ร้อยละ ๒๐) และ ๐-๔ ปี (ร้อยละ ๒๐) ตามลำดับ มีการรายงานจาก ๕ จังหวัด ได้แก่ พิจิตร (อัตราป่วย ๐.๑๙ ต่อประชากรแสนคน) ประจวบคีรีขันธ์ (๐.๑๘) สระบุรี (๐.๑๖) พิษณุโลก (๐.๑๒) และกรุงเทพมหานคร (๐.๐๒) ตามลำดับ สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ระหว่างวันที่ ๑-๓๐ มกราคม ๒๕๖๖ ไม่พบผู้ป่วยอหิวาตกโรค ทั้งนี้ มีรายงานอาหารเสี่ยงต่อการเกิดโรคอหิวาตกโรค ได้แก่ ต้มจืดเต้าหู้หมู ขนมน้ำยา ต้มปลาร้าหน่อไม้ ผัดผักรวม นมโรงเรียน น้ำดื่ม น้ำใช้เป็นน้ำประปาของหมู่บ้าน

การติดต่อ การติดต่อเกิดได้เฉพาะจากคนสู่คนเท่านั้น ผู้ที่ป่วยหรือผู้ที่เปื้อนพาหะจะขับเชื้อออกมาทางอุจจาระเป็นหลัก (และทางปัสสาวะเป็นส่วนน้อย) โดยสามารถรับเชื้อแบคทีเรียชนิดนี้ได้ผ่านทางกรบริโภคอาหารและน้ำ หรือการสัมผัสโดยตรงกับผู้ที่มีเชื้อ

อาการ...

อาการ ใช้สูงลอยมากกว่า ๑ สัปดาห์ เป็นอาการเด่น โดยเฉพาะในช่วงกลางคืน อาจมีไข้สูงได้ถึง ๔๐.๕ องศาเซลเซียส และมีอาการร่วม คือ ปวดศีรษะ ปวดท้อง ท้องอืดหรือท้องผูก ในบางรายอาจมีถ่ายเหลว หรือมีอาการผื่นขึ้นขึ้นตามหน้าอกหรือลำตัว หากไม่ได้รับการรักษา อาจมีอาการเกิดขึ้น เช่น มีอาการแพ้ เพราะพิษไข่ หรืออ่อนเพลีย ซึม ปิดตาได้ไม่สนิท หรือปิดตาลงได้ครั้งเดียว รวมถึงอาจมีความรุนแรงจนทำให้เกิดอาการโคม่าได้

๑.๓ โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน (Acute Diarrhea)

โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน เกิดได้จากหลายสาเหตุ อาจเกิดจากการติดเชื้อ เช่น โพรโตซัว หนองพยาธิ ปรสิต แบคทีเรีย ได้แก่ *E. coli*, *Salmonella*, *Staphylococcus aureus* หรือ เชื้อไวรัส ได้แก่ Rotavirus Norovirus รวมไปถึงการแพ้น้ำตาลแลคโตสในนม และการรับประทานอาหารที่มีการปนเปื้อนสารเคมี

จากข้อมูลรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง. ๕๐๖) กองระบาดวิทยา ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) พบการรายงานผู้ป่วยตลอดทั้งปี แต่จะมีการรายงานสูงขึ้นในต้นปีและค่อย ๆ ลดลงไปตามฤดูกาล โดยจะพบการรายงานสูงในช่วงเดือนมกราคมถึงมีนาคม โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่ผ่านมาพบรายงานผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน จำนวน ๖๔๓,๒๘๑ ราย คิดเป็นอัตราป่วย ๙๗๒.๑๔ ต่อประชากรแสนคน ไม่พบรายงานผู้เสียชีวิต และในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ กองระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยสะสม ระหว่างวันที่ ๑-๓๑ มกราคม ๒๕๖๖ จำนวน ๖๓,๓๘๐ ราย คิดเป็นอัตราป่วย ๙๕.๗๘ ต่อประชากรแสนคน ยังไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต เป็นผู้ป่วยสัญชาติไทย ร้อยละ ๙๗.๑ ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า ๕ ปี ร้อยละ ๒๒.๘๗ กลุ่มอายุ ๒๕-๓๔ ปี (๑๑.๖๔) และกลุ่มอายุมากกว่า ๖๕ ปีขึ้นไป (๑๑.๔๕) ตามลำดับ พื้นที่ที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด ๕ อันดับแรก ได้แก่ มุกดาหาร (๒๓๙.๔๗) เชียงราย (๒๐๘.๓๗) ภูเก็ต (๑๘๗.๙๔) มหาสารคาม (๑๗๗.๒๙) และอุบลราชธานี (๑๗๓.๔๘) การระบาดส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในสถานที่ที่มีคนอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก ได้แก่ สถานศึกษา สถานสงเคราะห์ เรือนจำ หรือสถานที่ที่มีการจัดงานสังสรรค์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ต้องมีการปรุงอาหารคราวเดียวเป็นจำนวนมาก จัดเตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นเวลานาน และไม่ได้นำมาอุ่นให้ร้อนก่อนรับประทาน ทำให้เชื้อก่อโรคเจริญเติบโตได้ดี อาหารส่วนใหญ่อที่เป็นสาเหตุของการระบาด ได้แก่ ข้าวผัดไข่ ข้าวหมูแดง และผัดซีอิ้ว รวมถึงสถานที่ที่ใช้ในการประกอบอาหาร น้ำที่ใช้ในการอุปโภค บริโภค และสภาพแวดล้อมไม่ถูกสุขลักษณะก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันได้

ข้อมูลจากการเฝ้าระวังเชื้อก่อโรคอุจจาระร่วงร่วมกับโรงพยาบาลเครือข่าย โดยเฝ้าระวังในผู้ป่วยอุจจาระร่วงไม่จำกัดอายุ เพื่อตรวจหาเชื้อไวรัสก่อโรคอุจจาระร่วงที่พบบ่อย ได้แก่ Rotavirus Norovirus Astrovirus Sapovirus และ Adenovirus จากผลการเฝ้าระวังตั้งแต่ ๑-๓๑ มกราคม ๒๕๖๖ มีจำนวนตัวอย่างผู้ป่วยอุจจาระร่วงส่งตรวจ ๓๘ ตัวอย่าง ผู้ป่วยประมาณร้อยละ ๖๘ อยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า ๕ ปี ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ตรวจพบเชื้อไวรัสก่อโรคอุจจาระร่วง ๒๓ ตัวอย่าง (ร้อยละ ๖๐.๕๓) เชื้อที่พบมากที่สุด ได้แก่ Norovirus GII ร้อยละ ๓๗.๐๔ รองลงมา คือ Rotavirus (๒๙.๖๓) Astrovirus (๒๒.๒๒) Sapovirus (๗.๔๑) และ Norovirus GI (๓.๗๐) ทั้งนี้ ผู้ป่วยบางรายอาจตรวจพบเชื้อได้มากกว่า ๑ ชนิด

การติดต่อ เกิดจากการรับประทานอาหารหรือน้ำที่ปนเปื้อนเชื้อก่อโรค รวมไปถึงการล้างมือไม่สะอาด ก่อนการเตรียมหรือปรุงอาหาร หรือก่อนรับประทานอาหาร และภาชนะที่ใช้สกปรก มีการปนเปื้อนของเชื้อก่อโรค

อาการ...

อาการ อาการป่วยจะเกิดเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณของเชื้อหรือสารพิษที่ผู้ป่วยได้รับ โดยทั่วไปในรายที่มีอาการเล็กน้อยหรือไม่รุนแรง มักจะหายได้เองภายใน ๒๔-๔๘ ชั่วโมง ส่วนในรายที่มีอาการรุนแรงอาจมีอาการอาเจียน และท้องเสียจนร่างกายขาดน้ำและเกลือแร่อย่างรุนแรงได้

๑.๔ โรคบิด (Dysentery)

โรคบิด เกิดขึ้นได้กับทุกวัย เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียที่เรียกลุ่มซิกเซลลา หรือโปรโตซัวที่มีบาในลำไส้ ผู้ที่มีเชื้อของโรคบิดจะสามารถเป็นพาหะและแพร่เชื้อได้ตลอดเวลาที่มีอาการ เพราะจะมีเชื้อออกมากับอุจจาระทุกครั้งถ่าย และเชื้อจะค่อย ๆ หมดไปหลังจาก ๒-๓ สัปดาห์ ส่วนใหญ่ติดต่อและแพร่ระบาดในกลุ่มผู้สัมผัสใกล้ชิด เช่น ครอบครัว ศูนย์รับเลี้ยงเด็ก และโรงเรียน ระยะฟักตัวจะมีความแตกต่างตามชนิดของเชื้อ โดยเชื้อแบคทีเรียจะมีระยะฟักตัวประมาณ ๑-๗ วัน และเชื้ออมีบาจะมีระยะฟักตัวประมาณ ๒-๔ สัปดาห์

ข้อมูลจากรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง. ๕๐๖) กองระบาดวิทยา ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) พบผู้ป่วยค่อนข้างสูงในช่วงต้นปี และพบการรายงานสูงสุดในช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน และลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปลายปี โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา พบรายงานผู้ป่วยโรคบิด จำนวน ๑,๕๗๒ ราย คิดเป็นอัตราป่วย ๒.๓๘ ต่อประชากรแสนคน ไม่พบรายงานผู้เสียชีวิต และในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ กองระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยสะสม ระหว่างวันที่ ๑-๓๑ มกราคม ๒๕๖๖ จำนวน ๑๓๒ ราย คิดเป็นอัตราป่วย ๐.๒๐ ต่อประชากรแสนคน ยังไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ ๓๕-๔๔ ปี ร้อยละ ๑๓.๖๔ กลุ่มอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป (๑๒.๘๘) และกลุ่มอายุต่ำกว่า ๕ ปี (๑๒.๑๒) ตามลำดับ พื้นที่ที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด ๕ อันดับแรก ได้แก่ แม่ฮ่องสอน (๔.๙๑) ศรีสะเกษ (๒.๖๗) แพร่ (๒.๕๒) นครสวรรค์ (๐.๖๗) และอุบลราชธานี (๐.๖๔) ตามลำดับ

การติดต่อ โรคบิดสามารถติดต่อผ่านการรับประทานอาหารและน้ำที่มีเชื้อก่อโรคโรคบิดปนเปื้อน ซึ่งเชื้อก่อโรคจะแพร่กระจายออกมาพร้อมกับอุจจาระของผู้ติดเชื้อทุกครั้งที่มีการขับถ่าย และเมื่อเชื้อปนเปื้อนไปสู่แหล่งน้ำ อาหาร หรือตกค้างอยู่ที่มือของผู้ป่วย อาจทำให้เชื้อแพร่กระจายได้

อาการ ผู้ป่วยจะมีไข้ ร่วมกับถ่ายเหลว อุจจาระมีมูกหรือมูกปนเลือด มีอาการเหมือนถ่ายไม่สุดปวดเบ่ง คลื่นไส้ อาเจียน ในเด็กอาจมีอาการชักร่วมด้วย

๑.๕ โรคไวรัสตับอักเสบ เอ และ อี

โรคตับอักเสบจากเชื้อไวรัสที่ติดต่อจากการรับประทานอาหารและน้ำ ได้แก่ ตับอักเสบจากเชื้อไวรัส ชนิด เอ และอี ซึ่งติดต่อโดยการสัมผัสกับสิ่งสกปรกและอุจจาระที่ปนเปื้อนเชื้อ หรือผู้ที่ติดเชื้อ หรือจากการบริโภคน้ำหรืออาหารที่ผิดสุขอนามัย เช่น การไม่ปรุงให้สุก ไม่ล้างมือหลังสัมผัสสิ่งสกปรก เป็นต้น

อาการ ไวรัสตับอักเสบ เอ และ อี มีอาการที่คล้ายกัน คือ พบอาการอ่อนเพลีย เบื่ออาหาร และมีอาการดีซ่าน ผู้ที่ติดเชื้อส่วนใหญ่หายได้เองโดยไม่ต้องรักษา นอกจากนี้ยังมีผู้ติดเชื้ออีกมากที่ไม่มีอาการพบในผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก

๑.๕.๑ โรคไวรัสตับอักเสบชนิดเอ (Hepatitis A)

จากข้อมูลรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง. ๕๐๖) กองระบาดวิทยา พบว่าช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) มีรายงานผู้ป่วยตลอดทั้งปี ค่ามัธยฐาน ๕ ปีย้อนหลัง อัตราป่วยเท่ากับ ๐.๕๔ ต่อประชากรแสนคน ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีอัตราป่วยสูงขึ้น เนื่องจากมีการระบาดของโรคไวรัสตับอักเสบ เอ ทำให้อัตราป่วยสูงขึ้นเป็น ๐.๙๙ ต่อแสนประชากร และมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง

ในปี...

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จากข้อมูลรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง.๕๐๖) โรคไวรัสตับอักเสบบี พบผู้ป่วย ๒๘ ราย พบผู้ป่วยตั้งแต่ ๑-๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ จากทั้งหมด ๑๓ จังหวัด คิดเป็นอัตราป่วย ๐.๐๔ ต่อประชากรแสนคน ยังไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต พบอัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ ๑: ๐.๘๗ ผู้ป่วยส่วนใหญ่อายุ ๒๕-๓๔ ปี (๒๕.๓๔%) รองลงมา คือ อายุมากกว่า ๖๕ ปี (๒๑.๔๓) และ ๓๔-๔๔ ปี (๑๗.๘๖%) ตามลำดับ จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด ๕ อันดับแรก จังหวัดที่พบมากที่สุดคือ ชลบุรีและตราด อัตราป่วย ๐.๔๔ ต่อประชากรแสนคน รองลงมา แม่ฮ่องสอน (๐.๓๕) เชียงใหม่ (๐.๒๘) และอุตรดิตถ์ (๐.๒๒) ตามลำดับ

๑.๕.๒ ไวรัสตับอักเสบบี (Hepatitis E)

จากข้อมูลรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง. ๕๐๖) กองระบาดวิทยา พบว่าช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) มีรายงานผู้ป่วยตลอดทั้งปี ค่ามัธยฐาน ๕ ปีย้อนหลัง อัตราป่วยเท่ากับ ๐.๐๕ ต่อประชากรแสนคน มีแนวโน้มเพิ่มและลดสลับกันในแต่ละปี มีอัตราป่วยอยู่ระหว่าง ๐.๐๕-๐.๑๑ ต่อประชากรแสนคน พบอัตราป่วยสูงสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ (๐.๑๑) และต่ำสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ (๐.๐๕)

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จากข้อมูลรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง. ๕๐๖) โรคไวรัสตับอักเสบบี พบผู้ป่วย ๑ ราย พบผู้ป่วยตั้งแต่วันที่ ๑-๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ จากทั้งหมด ๑ จังหวัด ไม่พบการรายงานผู้เสียชีวิต เพศชายต่อเพศหญิง ๑ : ๐.๐๐ กลุ่มอายุที่พบมากที่สุด ๓ อันดับ คือ ๓๕-๔๔ ปี (๑๐๐%) อาชีพส่วนใหญ่ ไม่ทราบอาชีพ/ในปกครอง ร้อยละ ๑๐๐ จังหวัดที่พบ คือ กรุงเทพมหานคร อัตราป่วย ๐.๐๒ ต่อประชากรแสนคน

แนวทางการป้องกันโรค

๑. สร้างความตระหนักด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล ล้างมือให้สะอาดทุกครั้งก่อนและหลังการประกอบอาหาร รับประทานอาหาร และภายหลังจากการเข้าห้องน้ำหรือห้องส้วมทุกครั้ง

๒. รับประทานอาหารที่สะอาดและปรุงสุกใหม่ ๆ ไม่ควรรับประทานอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ หากอาหารค้างคืนควรอุ่นอาหารให้ร้อนก่อนรับประทานทุกครั้ง

๓. ดื่มน้ำที่สะอาด หรือน้ำต้มสุก หรือน้ำบรรจุขวดที่มีฝาปิดสนิท

๔. ภาชนะที่ใช้สำหรับการเก็บรักษาที่ปรุงสุกแล้ว ควรแยกจากอาหารหรือวัตถุดิบที่ยังไม่ปรุง เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของเชื้อก่อโรค

๕. การปรับปรุงสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของสถานที่ในชุมชน รวมถึงสถานที่เตรียม ปรุง และประกอบอาหาร ห้องน้ำห้องส้วม ควรให้ถูกหลักสุขาภิบาล กำจัดขยะมูลฝอย เศษอาหาร และสิ่งปฏิกูล เพื่อไม่ให้ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวันและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค

๖. ผู้ประกอบอาหารและพนักงานเสิร์ฟอาหาร ควรมีการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ หมั่นล้างมือก่อนสัมผัสอาหารทุกครั้ง ดูแลรักษาความสะอาดอุปกรณ์เครื่องใช้ในการประกอบอาหาร กำจัดขยะมูลฝอย และเศษอาหารภายในห้องครัวทุกวัน รวมไปถึงการสวมใส่หมวกคลุมผมและผ้ากันเปื้อนทุกครั้ง หากมีอาการ อุจจาระร่วงควรหยุดปฏิบัติงานจนกว่าจะหายหรือตรวจไม่พบเชื้อในอุจจาระ

๗. สำหรับโรคไวรัสตับอักเสบบี เอ มีวัคซีนป้องกันโรค แต่ไม่ได้อยู่ในโปรแกรมสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค แต่มีการให้บริการที่สถานพยาบาลบางแห่ง โดยแนะนำให้ฉีดวัคซีน ๒ เข็ม ห่างกัน ๖-๑๒ เดือน วัคซีนสามารถฉีดได้ตั้งแต่เด็กอายุ ๑ ปีขึ้นไป โดยผู้ที่ควรฉีดวัคซีนป้องกันเป็นกรณีพิเศษ ได้แก่ ผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบี เอ....

อีกเสบ เอ ผู้ที่ป่วยด้วยโรคเกี่ยวกับตับอย่างเรื้อรัง ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องและมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสตับอีกเสบ เอ ทั้งจากคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม เช่น ผู้ดูแลผู้ป่วย หรือผู้ทำงานในบ่อบำบัดน้ำเสีย ผู้ที่ต้องเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีการระบาด

๒. ภัยสุขภาพ

๒.๑ การเจ็บป่วย และเสียชีวิตจากภาวะอากาศร้อน

กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ได้ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์การเสียชีวิตเนื่องจากภาวะอากาศร้อน (Hot Weather related Deaths Surveillance) โดยการรวบรวม ตรวจสอบข้อมูลการเสียชีวิตที่อาจเกี่ยวเนื่องกับภาวะอากาศร้อน จากแหล่งข่าวและสื่อต่าง ๆ รายงานจากสถานบริการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และหน่วยงานอื่น ๆ ที่แจ้งข่าว โดยได้กำหนดคำนิยามการรายงาน ดังนี้ “ผู้เสียชีวิตที่เกี่ยวข้องเนื่องจากภาวะอากาศร้อน” หมายถึง การเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุในช่วงฤดูร้อน และผู้เสียชีวิตมีประวัติการสัมผัสอากาศร้อนสูง ทั้งจากการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในและนอกอาคาร

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ กรมอุตุนิยมวิทยา ได้มีประกาศเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๕ ว่าประเทศไทยได้เข้าสู่ฤดูร้อนอย่างเป็นทางการ โดยในตอนกลางวันพื้นที่ส่วนใหญ่ในประเทศไทยตอนบนมีอากาศร้อน อุณหภูมิสูงสุดตั้งแต่ ๓๕ องศาเซลเซียส เป็นต้นไป ประกอบกับมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมบริเวณประเทศไทยตอนบน ได้เปลี่ยนเป็นลมตะวันออกเฉียงใต้หรือลมฝ่ายใต้พัดปกคลุมแทน ซึ่งเป็นการเข้าสู่ฤดูร้อนของประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

จากข้อมูลการเฝ้าระวังเสียชีวิตเนื่องจากภาวะอากาศร้อน (Hot-Weather deaths surveillance) กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคมของทุกปี พบว่า มีรายงานผู้เสียชีวิตที่เข้าข่ายการเฝ้าระวังการเสียชีวิตจากภาวะอากาศร้อนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ จำนวน ๒๔, ๑๘, ๕๗, ๑๒, ๗ และ ๘ ราย ตามลำดับ โดยมีอุณหภูมิช่วงฤดูร้อนสูงสุดเฉลี่ย เท่ากับ ๓๘.๐, ๓๘.๑, ๔๐.๐, ๓๙.๕, ๓๙.๒, และ ๓๘.๓ องศาเซลเซียสตามลำดับ (กรมอุตุนิยมวิทยา) (รูปที่ ๑)

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ อุณหภูมิเฉลี่ยยังคงค่อนข้างสูง จากข้อมูลการเฝ้าระวังฯ ระหว่างวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๕ ถึงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕ (ตามประกาศกรมอุตุนิยมวิทยาปี ๒๕๖๔ เริ่มต้นเข้าสู่ฤดูร้อน วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ และสิ้นสุดฤดูร้อนในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔) ได้รับรายงานการเสียชีวิตที่สงสัยเกี่ยวเนื่องจากภาวะอากาศร้อน ๘ ราย ทั้งหมดเป็นเพศชาย อายุระหว่าง ๔๐-๗๕ ปี (เฉลี่ย ๕๖ ปี) ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ ๒๕ และประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ ๑๒.๕ มีรายงานการเสียชีวิตใน ๗ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ๒ ราย นครนายก, ประจวบคีรีขันธ์, พระนครศรีอยุธยา, อุตรธานี, เชียงใหม่, และสงขลา จังหวัดละ ๑ ราย มีโรคประจำตัว ร้อยละ ๒๕ พฤติกรรมและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ คือ การปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมกลางแจ้ง หากจำแนกรายเดือน พบรายงานการเสียชีวิตมากที่สุดในเดือนเมษายน ร้อยละ ๘๗.๕

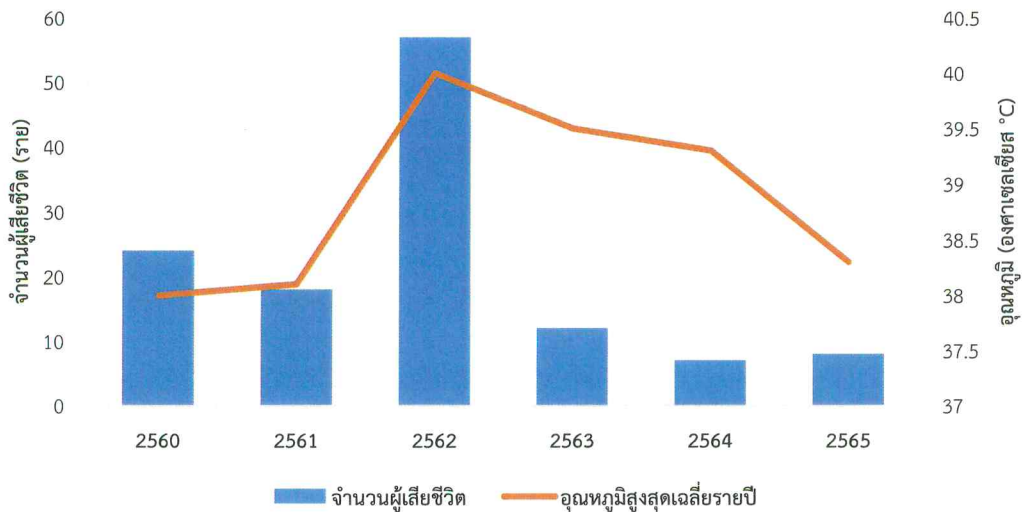
จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับว่าเป็นปัญหาในปัจจุบัน ทำให้แนวโน้มของอุณหภูมิโลกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและระยะเวลาของช่วงฤดูร้อนยาวนานขึ้น หากร่างกายปรับสภาพไม่ทันต่อภาวะอุณหภูมิที่สูงขึ้น จะทำให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตได้ง่าย ดังนั้น วิธีการป้องกันและปรับตัวต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ข้อเสนอ...

ข้อเสนอแนะมาตรการการป้องกันการเกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากภาวะอากาศร้อน

๑. ควรใส่ใจสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศและอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์รอบตัว ที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวัน และจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้มีระบายอากาศที่ดี
๒. งดออกกำลังกาย ทำงานหรือกิจกรรมกลางแดดจ้าเป็นเวลานาน และไม่ออกกำลังกายหรือทำงานหนักมากเกินไปในวันที่มีอากาศร้อน
๓. ปรับสภาพร่างกายให้สามารถทำกิจกรรมในสภาพอากาศที่ร้อนได้อย่างเหมาะสม ดูแลร่างกายไม่ให้ขาดน้ำโดยการดื่มน้ำให้เพียงพอต่อร่างกาย อย่างน้อยวันละ ๘ - ๑๐ แก้ว
๔. สวมเสื้อผ้าเหมาะสมกับสภาพอากาศและระบายเหงื่อ และความร้อนได้ดี
๕. ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เสพยาเสพติด ในช่วงที่มีสภาพอากาศร้อน

รูปที่ ๑ จำนวนผู้เสียชีวิตที่เข้าข่ายการเฝ้าระวังการเสียชีวิตจากภาวะอากาศร้อน (เฝ้าระวังฯ ตามประกาศการเข้าสู่ฤดูร้อนของประเทศไทย กรมอุตุนิยมวิทยา) เปรียบเทียบกับอุณหภูมิช่วงฤดูร้อนสูงสุดเฉลี่ยรายปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕

หมายเหตุ : เฝ้าระวังฯ ตามประกาศการเข้าสู่ฤดูร้อนของประเทศไทย ของกรมอุตุนิยมวิทยา ปี ๒๕๕๘ ประกาศกรมอุตุนิยมวิทยา วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ - ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ปี ๒๕๕๙ ประกาศกรมอุตุนิยมวิทยา วันที่ ๒ มีนาคม - ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ปี ๒๕๖๐ ประกาศกรมอุตุนิยมวิทยา วันที่ ๓ มีนาคม - ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ปี ๒๕๖๑ ประกาศกรมอุตุนิยมวิทยา วันที่ ๓ มีนาคม - ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ปี ๒๕๖๒ ประกาศกรมอุตุนิยมวิทยา วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ปี ๒๕๖๓ ประกาศกรมอุตุนิยมวิทยา วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ - ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ปี ๒๕๖๔ ประกาศกรมอุตุนิยมวิทยา วันที่ ๒๗ มีนาคม - ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔